

आयोगलाई प्राप्त जानकारी वा अन्य उपयुक्त विषयमा छानविन गर्ने निर्देशिका, २०७३

प्रस्तावना: सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगले द्वन्द्वकालका मानव अधिकारका गम्भीर घटनाहरूका विषयमा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन, सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग ऐन, २०७१ दफा १३ (६) (क) मा पीडित र निजको तर्फबाट उजूरी लिने व्यवस्था भएको र उक्त ऐनको दफा १३ (६) (ख) र (ग) मा आयोगलाई कुनै श्रोतबाट जानकारी प्राप्त भएमा र आयोगले छानविन गर्न उपयुक्त सम्झेमा समेत छानविन गर्नु पर्ने व्यवस्था भएकोले उक्त कानूनी व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि छानविन निर्देशिका बनाई लागू गर्न वाञ्छनिय भएकोले, सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग नियमावली, २०७२ को नियम ४६ बमोजिम यो निर्देशिका बनाई जारी गरेको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस निर्देशिकाको नाम "आयोगलाई प्राप्त जानकारी वा अन्य उपयुक्त विषयमा छानविन गर्ने निर्देशिका, २०७३" रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका आयोगबाट स्वीकृत भएको मिति देखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,—

(क) "आयोग" भन्नाले सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग सम्झनु पर्छ ।

(ख) "निर्देशिका" भन्नाले आयोगलाई प्राप्त जानकारी वा अन्य उपयुक्त विषयमा छानविन गर्ने निर्देशिका, २०७३ सम्झनु पर्छ ।

(ग) "कुनै स्रोत" भन्नाले आयोगको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने विषयमा देहायका कुनै श्रोतबाट प्राप्त जानकारी सम्झनु पर्छ:-

(१) कुनै सरकारी निकायले प्रकाशन गरेको बार्षिक प्रतिवेदन, बुलेटिन वा अन्य पत्रपत्रिकामा प्रकाशित वा संचार माध्यममा प्रशारित समाचार, सूचना,

(२) कुनै सरकारी वा गैरसरकारी निकाय, संघ, संस्था, स्थानीय निकायका प्रतिनिधि वा व्यक्तिबाट प्राप्त पत्र, प्रतिवेदन, निर्णय, सूचना वा अन्य कुनै माध्यमबाट जानकारी दिएको विषय,

(३) पीडित वा निजको तर्फबाट आयोग समक्ष उजूरी दिन विविध कारणले असमर्थहरूका लागि घटनाको जानकारी हुने व्यक्ति, निकाय, संघ, संस्था वा स्थानीय निकायका प्रतिनिधिले उपलब्ध गराएको जानकारी वा सूचना,

(४) उजूरी छानविनको क्रममा आयोग समक्ष बयान, कागज वा बकपत्र दिदाको क्रममा व्यक्त व्यहोराको आधारमा वुझ्नु पर्ने विषय,

(५) आयोगले आफ्ना कर्मचारी वा अन्य कुनै कार्यालय मार्फत सत्य तथ्य बुझ्न लगाई प्राप्त हुन आएको सूचना, जानकारी वा प्रतिवेदन,

३. **सूचना वा जानकारी संकलन गर्ने:** (१) आयोगले मानव अधिकारको गम्भीर उलङ्घनको घटना छानविन गर्ने सिलसिलामा दफा २ को खण्ड (ग) बमोजिम प्राप्त सूचना वा जानकारीको श्रोत र मिति एकिन गरी त्यस्तो सूचना वा जानकारी संकलन गरी अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम संकलित सूचना वा जानकारीको सत्यता एकिन गर्न आयोगले आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको उपसमितिले त्यस्तो सूचना वा जानकारीको सत्यताको बारेमा एकिन गरेपछि त्यस्तो सूचना वा जानकारीलाई आयोगले ग्रहण गर्नु पर्ने भन्ने लागेमा उपसमितिले आयोग समक्ष त्यस्तो सूचना वा जानकारीको आधिकारिकता सहित पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एउटै विषयमा एकभन्दा बढी माध्यमबाट सूचना वा जानकारी प्राप्त भएमा सबै सूचना वा जानकारीलाई एकीकृत गरी कारवाही गरिनेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम आयोग समक्ष पेश भएको सूचना वा जानकारीलाई दर्ता गरी आयोगले छानविन प्रकृयाका सम्बन्धमा आवश्यक निर्णय गर्नेछ ।

४. **आयोगको निर्णय बमोजिम हुने:** यस निर्देशिकामा उल्लेखित कुनै विषयका सम्बन्धमा कुनै द्विविधा भएमा आयोगको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।